

NĚKOLIK SLOV ÚVODEM

Vydání prvního čísla odborného periodika *Securitas Imperii* v gesci Ústavu pro studium totalitních režimů je pro mne velmi osobním aktem. Nutí mne vrátit se v myšlenkách zpět do roku 1993, kdy jsem jako vedoucí odboru dokumentace tehdy ještě Úřadu dokumentace a vyšetřování činnosti Státní bezpečnosti tento *sborník k problematice bezpečnostních služeb* zakládal. Nelze nezpomenout světlé památky ředitele Vojenského historického muzea PhDr. Zdeňka Jelínka, CSc., který byl spoluautorem jeho příhodného názvu *Securitas Imperii*.

Vydávání tohoto typu časopisu v rámci ministerstva vnitra, respektive Policie České republiky, bylo v polovině devadesátých let minulého století spojeno s mnoha problémy. Jenom namátkou: nepřejícnost „starých“ struktur, zpravodajské hry struktur „nových“, rozsáhlé utajování, nepřístupnost archivních dokumentů, jejich roztržitost, politizace tématu, v neposlední řadě nedostatek dostatečně zapálených odborníků i schopných autorů. Je dobré si tehdejší realitu – dnes již v mnohém zásadně a nezvratně překonanou – připomenout.

Sborník *Securitas Imperii* v podstatě kopíroval, v dobrém i ve zlém, vývoj Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Zprvu byl veden ideou prezentovat dokumenty a poznatky o činnosti Státní bezpečnosti z posledních let existence komunistického totalitního režimu. Snažili jsme se prorazit blokádu utajování a dokázat zejména odborné veřejnosti, že není důvod udržovat archivní materiály z konce osmdesátých let minulého století (a tudíž ani ty starší) v tajnosti. Po politicky motivované změně ve vedení Úřadu dokumentace a vyšetřování koncem roku 1998 se koncept sborníku proměnil: cílem se stalo selektivní publikování vybraných článků a studií. Některá témata zůstávala nadále tabu.

Teprve vznik Ústavu pro studium totalitních režimů a jemu podřízeného Archivu bezpečnostních složek, dvou nezávislých institucí na základě zákona č. 181/2007 Sb. sloučených do kapitoly státního rozpočtu č. 355, umožnil převzít příslušné archiválie a dokumenty ze správy ústředních mocenských orgánů, včetně zpravodajských služeb, a vytvořit úsek zkoumání zaměřený primárně badatelsky na výzkum bezpečnostních aspektů komunistického i nacistického totalitního režimu v našich středo-evropských podmínkách.

Zřízení Ústavu pro studium totalitních režimů i Archivu bezpečnostních složek znamenalo po mnoha peripetích naplnění nezbytné podmínky necenzurovaného přístupu k totalitní minulosti – vytvoření institucionální základny. Bylo proto logické převzít společně s pracovními místy občanských zaměstnanců Úřadu dokumentace

a vyšetřování zločinů komunismu také sborník *Securitas Imperii*. Nebylo naší chybou, že se tak nestalo k 1. únoru 2008, ke dni vzniku Ústavu pro studium totalitních režimů, ale mnohem později.

V podstatě již však není nutné se obávat předchozí utajovací mánie, účelového nástroje předešlých správců archiválií, kteří tak mohli negativně ovlivňovat rozsah zpřístupňovaných materiálů i obsah publikovaných textů, ani nedostatku finančních prostředků z nepřejících grantových zdrojů. Svá místa opustili exponenti předlistopadových bezpečnostních struktur a stejně tak je zákonem omezen vliv těch bývalých členů komunistické strany, kteří se neustále snaží politizovat a bagatelizovat badatelskou i archivní činnost vztahující se k fungování mocenských totalitních mechanismů.

Málokdo dostane ve svém profesním životě druhou šanci. *Securitas Imperii* ji dostal. Jde o poučený, časem prověřený projekt, podporovaný mladou, nicméně v domácím veřejném a v zahraničí i v odborném prostoru již etablovanou institucí. Věřím, že mu jeho odborné ambice vydrží dlouhou dobu.

PhDr. Pavel Žáček, Ph.D.
ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů